

50 jaar CGO

Vijftig jaar geleden werd begonnen met de Cursus Godsdienst Onderwijs.

Laten we vanavond eerst eens een kleine rondblik werpen in het Nederland van 50 jaar geleden.

Het was de tijd van het kabinet Den Uijl. Dat stond toen bekend als het meest linkse kabinet ooit. Er werd samengewerkt door de PvdA en de linkse partijen D'66 en PPR (afsplitsing van de KVP en later opgegaan in Groen Links) met de KVP en ARP (voorgangers van het CDA). Het was een echt links kabinet in algehele uitstraling, vooral ook sociaal economisch en inzake buitenlandse politiek. Maar abortus was nog niet wettelijk toegestaan; winkels waren overwegend op zondag gesloten, de vrijheid en gelijke bekostiging inzake het onderwijs waren geen punten van discussie, over een zogenaamd homohuwelijk werd nog niet eens nagedacht.

De plaats en de stem van de kerken deed er in de jaren toe in de samenleving. De Roomse Kerk, de Hervormde Kerk en de Gereformeerde kerk waren zeer omvangrijk. Deze kerken trokken veel kerkgangers en hun mening werd in veel zaken van belang geacht.

Op protestants erf was er nog geen HHK. De Ned. Herv. Kerk nam in de samenleving een wezenlijke plaats in. Met daarin getalsmatig een sterke Gereformeerde Bond; op den duur was zelfs ongeveer 1/3 van de synodeleden afkomstig uit de GB.

Naast de RK-kerk en de NHK was er de prominente plaats die de Gereformeerde Kerk innam. Maar met name in dat kerkverband was er heel veel in beweging. Schriftkritiek was volop aan de orde. Relativering van Schriftgezag door ratio en wetenschappelijke inzichten was in volle gang. De uitspraak van 1926 waarin dr. Geelkerken veroordeeld werd omdat hij het spreken van de slang in Gen. 3 niet letterlijk nam, was inmiddels achterhaald. Zelfs over de verzoeningsleer werden zeer

afwijkend standpunten uitgedragen. Ook inzake ethiek en maatschappijvisie was er sprake van grote verschuivingen in deze kerken van voorheen Abram Kuyper en Herman Bavinck. Velen zagen Jezus als partijganger van de armen. Een sociaal evangelie met grote aandacht voor het horizontale en de medemenselijkheid had veel aanhang. Daarin was veel sympathie en zelfs steun voor revolutionaire bewegingen in derde wereldlanden. Er was een heel milde houding t.o.v. marxisme. Men meende wel gelijk op te kunnen trekken in de strijd tegen armoede en onderdrukking en ter verbetering van de wereld.

Dichterbij waren de grote reformatorische scholen zoals wij die nu kennen, van de grond aan het komen. Gouda, Rotterdam en Amersfoort waren er net aan of waren aan het opbouwen.

Wat een andere tijd dan vandaag. Niet te vergelijken.

Toch was de secularisatie al flink aan de gang. Het algemene denkklimaat was zich meer en meer aan het ontdoen van christelijke invloeden en wortels, en van christelijke waarden en normen. De klassieke Bijbelse opvattingen werden in de grotere kerken steeds meer losgelaten. De invloeden van het moderne eigentijdse denken doortrok het leven van personen en gezinnen steeds meer.

In die tijd begon dus de Cursus Godsdienst Onderwijs. Dat gebeurde o.l.v. de heer P. Kuijt, gepensioneerd directeur van De Driestar.

Aanvankelijk werd de CGO opgezet door het bestuur waarin de meerderheid van de leden lid was van het Curatorium van de Theologische School, met twee vertegenwoordigers van zowel Deputaatschap Jeugdzorg als van het bestuur van de Jeugdbond.

Er was meteen al een gedegen opzet van behoorlijk niveau. Docenten waren o.a. ds. Van Haaren, dr. H.A. Hofman, ds. P. Honkoop, de heer De Jager, de heer Kole, de heer Kuijt, ds. Moerkerken, ds. A. Vergunst.

Ook was er van meet af aan een zekere gerichtheid op het onderwijs en het lesgeven. Later is e.e.a. uitgebouwd tot een HBO opleiding o.a. voor leraar godsdienst.

In de beginjaren waren er veel ambtsdrager die de cursus volgden. Opmerkelijk was de bepaling dat bijv. ambtsdragers in een kleine gemeente/kerkenraad vrijgesteld konden worden van deelname aan tentamens.

Het eerste jaar werd begonnen in Amersfoort en Ridderkerk; weldra volgden Goes en Woerden als cursusplaatsen. Per 1 januari 1978 werd melding gemaakt van 420 cursisten.

Een goede zaak is dat CGO in het geheel van het kerkelijke en ambtelijke leven een belangrijke plaats heeft verkregen, mede door het verzorgen van gerichte gemeenteavonden en ambtsdragers bijeenkomsten.

Vanaf het begin reeds werd er nadrukkelijk grote waarde aan gehecht dat verdieping zou plaatsvinden in de leer die naar de godzaligheid is. Bedoeld werd onderwijs in de Heilige Schrift, in de gereformeerde belijdenis en leer der vaderen. Ook met betrokken kennisname van de geschiedenis der kerk en met duidelijke aandacht voor het staan en leven in de werkelijkheid van deze tijd.

Verwezen werd naar de waarschuwing die uitgaat van het woord van de profeet Hosea (4:6) "Mijn volk is uitgeroeid omdat het zonder kennis is; dewijl gij de kennis verworpen hebt." Men was in Israël de wet van hun God vergeten. Op dat gevaar ook voor onze tijd werd met nadruk gewezen.

Uiteraard werd goed beseft dat kennis op zich niet zaligmakend is. Ds. A.F. Honkoop, voorzitter van het Curatorium, tevens de eerste voorzitter van het bestuur van de CGO, bracht dit als volgt onder woorden: "Want dit is een doel van de CGO. Vergaren van kennis willen we graag stimuleren, maar belangrijker is de geheiligde en bevindelijke kennis, het kennen en weten niet alleen met het verstand maar met het hart."

Wat daartoe nodig is, verwoordde hij met nadruk bij het begin van de lessen in Amersfoort op 6-9-1976: “Och dat Uw Geest mij ware wijsheid leer, mijn oog verlicht, de nevels op doe klaren. Dat mijne ziel de wonderen zie en eer, die in Uw wet (Woord) alom zich openbaren” (Psalm 119:19).

Velen van onze eenvoudige voorouders waren erg goed thuis in Gods Woord. Ze kenden teksten en geschiedenissen, betekenissen en bedoelingen naar uitleg van de vertrouwde kanttekeningen en getrouwe verklaarders als Matthew Henry, Hellenbroek en anderen. Men wist ook wel van Calvijn en Luther. Met name kende mijn Luthers uitleg van de Galatenbrief. En natuurlijk was er bekendheid met de Redelijke Godsdienst en de Kruistriomf van Vorst Messias, preken van Smytegelt en geschriften van Comrie, verhandelingen van Costerus over De geestelijke mens, van Van der Groe over de blinde Bartimeüs, de viervoudige staat van Boston en geschriften van de Erskines, maar ook preken van Van Reenen en G.H. Kersten, E. Fransen en Wulfert Floor, Du Cloux en Ledeboer waren de mensen niet onbekend.

Ook in onze moderne, vluchtige tijd is goede kennis van de Heilige Schrift, de gereformeerde belijdenis en de bevindelijk gereformeerde leer der vaders van wezenlijk belang. Wij moeten verworteld zijn in de Schrift door echt naar de Schrift te luisteren en deze vanuit het tekstverband en naar de totaliteit der Schrift te verstaan en te hanteren. Dit is in lijn met Augustinus en zeker ook met Calvijn. Wat was Calvijn Schriftgetrouw en geestelijk van aard.

Die benadering van onze bevindelijk-gereformeerde vaders moet ons tot voorbeeld zijn. Dat vraagt grondige en voortdurende omgang, ten eerste met het Woord Gods. En vervolgens ook met daarop gegronde en van daaruit ontstane geschriften der vaders.

Vooraf dat aandachtig en getrouw luisteren naar en leven bij de Schrift en de geschriften is zo belangrijk. Dat is wezenlijk anders dan de manier waarop veel (hedendaagse) theologen met de Schrift en het Bijbelse

gedachtengoed omgaan. Van velen moet in meerdere of mindere mate gevreesd worden dat zij enige gedachten uit de Schrift nemen en daar breed over gaan verhandelen. Dat doen ze mogelijk volgens in hun ogen wetenschappelijke sporen. Waarbij men nogal eens eigen mening of die van andere theologen meer ruimte geeft dan de wezenlijke bedoeling en inhoud van de Schrift. Terwijl toch juist het dicht bij de woorden der Schrift en de totaliteit der Schrift blijven, zo belangrijk is. Daar is het spreken van God te beluisteren. Anders gaan hedendaagse opvattingen en wat het verstand bevatten kan zo snel te sterk meespreken en dan komt de mens in vertroebelde wateren terecht. Zo belandt de leer der kerk en de prediking teveel in menselijke handen. Te vrezen is dat hedendaagse gevoelens dan te veel een plaats krijgen. De Bijbelse bevindelijk-gereformeerde prediking en de daarbij behorende levenspraktijk komen dan al meer onder druk te staan en krijgen niet de onderhouding en voeding die zo nodig zijn. En wat nog belangrijker is: zou de Heilige Geest dan niet bedroefd worden? Immers, de Geest is daar waar het Woord getrouw aan het woord komt en nagesproken wordt. Want de Geest werkt niet los of op afstand van het Woord maar juist door het Woord.

Waar meer eigentijdse benaderingen ruimte gegeven wordt, hoort men nog wel eens zeggen dat de Geest nieuwe wegen wijst en de kerk en de theologie die nieuwe wegen doet ontdekken. Maar zo zijn Augustinus, Calvijn en Luther ons niet voorgegaan. En dat is ook niet het spoor van onze gereformeerde belijdenis en onze gereformeerde vaders. Zij wilden eerbiedig luisteren naar het Woord en dat tot de mensen brengen in afhankelijkheid van het licht en de leiding van de Heilige Geest.

Het is belangrijk dat wij leren onderkennen wat Paulus noemt in 2 Tim. 3 en 4. "Al de Schrift is van God ingegeven en is nuttig tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing die in de rechtvaardigheid is, opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaakt toegerust." En dat wij vastgemaakt zijn in het profetisch Woord dat zeer vast is zoals Petrus getuigt (2 Petrus 1:19). We moeten daarop acht hebben en weten dat wij de Schrift niet kunnen voorzien van onze eigen uitlegging. Want de Schrift is gegeven door de heilige Geest. En naar die zin en mening moeten wij de Schrift zoeken te verstaan. Bescheiden en

ootmoedig. Afhankelijk van de leiding en het licht van de Heilige Geest. Daarbij kunnen Schriftgetrouwe vaders ons uitermate goed helpen en vanuit hun werken van dienst zijn.

Dan moeten we ook wel eens kritisch naar onszelf zijn. Houden wij het Bijbelse spoor goed genoeg in de gaten en volgen we dat onvoorwaardelijk? Of zijn soms traditie en gebruik vanuit de gewoonte toch ook wel heel belangrijk? Zelfs in onze prediking en in het geestelijke leven moeten we ons wezenlijk door de Schrift en de gereformeerde belijdenis laten leiden. Laten normeren en corrigeren. Ds. G.H. Kersten heeft hier met nadruk op gewezen. Met name in de begintijd van De Saambinder schreef hij hierover. Hij benadrukte dan wel dat het lezen van de Redelijke Godsdienst van Brakel, de Institutie van Calvijn, de Viervoudige Staat van Bosten belangrijker is dan het lezen van bekeringsgeschiedenissen.

Zo is het goed te bedenken dat onze belijdenisgeschriften van groter gewicht zijn dan bijvoorbeeld de Christenreis van Bunyan. De menselijke ervaring van Bunyan of anderen van Gods kinderen kan ons soms jaloers maken. Maar deze mag natuurlijk niet komen te staan boven de leer die naar de godzaligheid is. En daarvan geeft juist onze gereformeerde belijdenis zo'n uitmondende uitdrukking. Ook als leidraad voor het geestelijke leven. En laten dan bijvoorbeeld preken over de Heidelberger van onze ouden eens ter hand genomen worden. Ds. G.H. Kersten vond de verklaring van Justus Vermeer wel erg waardevol en beval die gaarne aan. Vanouds werd in onze Zeeuwse gemeenten die van Smytegeld ook veelvuldig gelezen.

Overigens moeten we wel beseffen dat elk tijdsgewricht eigen gevaren kent en om eigen antwoorden vraagt. Zo ook ons tijdsgewricht. Te vrezen is dat in onze tijd het horen spreken vanuit echt geestelijk leven bij velen gering is. Want we moeten eerlijk onderkennen dat we in het algemeen genomen in een geestelijk arme tijd leven. Dat pleit er dan juist voor wél het lezen van een bekeringsgeschiedenis aan te bevelen. Daarbij mogen dan ook meerdere boeken als die van Bunyan wel op de lijst komen. Ook de Heilige Oorlog bijvoorbeeld. Temeer omdat er in onze tijd het gevaar is van vervlakking waarbij een goed historisch geloof

en verstandelijke aanvaarding aangezien wordt voor zaligmakend geloof. In het ware leven der genade is er echter altijd het werk van de Heilige Geest Die de zondaar persoonlijk overtuigt van zonde en met het richterlijke Gods kennis doet maken. Opdat de noodzaak van persoonlijke verzoening werkelijkheid zal worden. En daar is het wonder dat de Heilige Geest plaats maakt voor en behoefte verwekt aan Christus. Deze Geest is het ook Die Hem openbaart en, weliswaar in verschillende trap en mate, innerlijk getuigenis geeft in de weg van het ware geloof.

We gaan terug naar de actualiteit van onze dagen en de zorgen die zich vanuit hedendaagse ontwikkelingen voor doen. Te vrezen is dat er daarbij veel invloed is vanuit de geest van de mens van onze huidige tijd.

De apostel Paulus waarschuwt er reeds voor dat er een tijd zal zijn wanneer men de gezonde leer niet zal verdragen. Men zal twistvragen opwerpen en spitsvondigheden te berde brengen. Mensen zullen eigen leraars, geleerden zouden wij zeggen, opgaderen naar hun eigen begeerlijkheden. Die de dingen benaderen naar menselijke inzichten en hun gehoor zullen afwenden van de waarheid. Paulus waarschuwt zijn geestelijke zoon Timotheüs ervoor dat men zich zal keren tot fabelen. Tot verdichte vertellingen waardoor leringen worden overgedragen. Men wil dus eigen en andere gedachten onder woorden brengen en deze door geven. Men meent leerzame dingen onder de aandacht te brengen. Deze zaken zijn volop gaande, ook op kerkelijk erf en onder theologen. Dit is uitermate actueel.

Wij moeten de vraag onder ogen zien of er de norm van het Woord des Heeren in is. Zijn er de waarden en waarheden van Gods Woord ongeschonden in te vinden?

Nu is dat niet altijd even gemakkelijk vast te stellen. Er zijn niet altijd zo maar beweringen over te doen. Ons past bescheidenheid en voorzichtigheid in het oordelen over anderen. Tegelijk past ons vastberadenheid en helderheid waar het gaat over het Woord des Heeren en de boodschap en de leer die van daaruit tot ons komt.

Het is van belang dat in onze tijd in dit spanningsveld er het CGO is om onderwijs te geven. Ons te funderen in de leer die naar de godzaligheid is en wat daarmee samenhangt. We zullen niet allemaal toegeruste apologeten zijn of worden. Maar aandacht hebben voor deze zaken is noodzakelijk temidden van de stortvloed aan allerlei informatie die tot ons komt en over ons uitgegoten wordt. Betrouwbare houvasten aangereikt krijgen is van grote waarde. Want ons is een goed pand toebetrouwd. Dat hebben we te bewaren. En door te geven. Naar buiten en zeker aan ons nageslacht. Hun tot heil; Gode tot heerlijkheid.

“Mijn volk is uitgeroeid omdat het zonder kennis is; dewijl gij de kennis verworpen hebt”, zo waarschuwde de profeet Hosea reeds. Dat woord is uitermate actueel. Als we het niet goed weten, glijden we zo maar mee in de maalstroom van veranderende gedachten die langs komen. Juist ook op godsdienstig terrein. Daarom is het werk van het CGO waardevol en van onmisbaar belang. Het moge tot in lengte van jaren goede voortgang hebben. De Heere geve er Zijn zegen over.

En natuurlijk is het ook zeker goed dat we gewoon graag meer willen weten over de Bijbel en wat met Gods Woord samenhangt. Zonder dat we daarbij bijzondere pretenties of bedoelingen hebben. Laat de zaken van het Woord en wat daar omheen is onze hartelijke belangstelling maar hebben. Tijd die daaraan gegeven wordt, is geen verloren tijd.

Groot is het wanneer we met de dichter van Psalm 119 onderwezen worden vanuit de woorden Gods. Heel persoonlijk en hartelijk door de Geest des Heeren Die in alle waarheid leidt. Want omgang met het Woord kan ook slechts gewoonte of zaak van verstand zijn. Als het dan eens eenmaal tegen ons zal getuigen; wat zou dat ontstellend zijn.

Dat toch door Gods genade het Woord ons mag zijn een zaad der wedergeboorte en een kracht Gods tot de zaligheid. Dat in Zijn Woord onze gang en treden, ons denken wordt vastgemaakt. En dat we ons hoogst vermaak mogen vinden in de Woorden Gods, ja in de Heere Zelf. Door het werk van Zijn Geest. Als we dit in het geloof mogen (leren) kennen, dan geeft dat verootmoediging en uitzien. Uw Woord kan mij

ofschoon ik alles mis door Zijne smaak en hart en zinnen strelen. Want door dat Woord geeft de Heere Zelf de Zijnen verwachting, geest en leven. Het geeft hen blijde hoop.

Daarom: Ik roem in God, ik prijs het onfeilbaar woord, ik heb het zelf uit Zijne mond gehoord (zingen: Psalm 56:5)